

TRIBUNA ARDEALULUI

Editor responsabil:
Prof. Dr. EMIL HAȚIEGANU
Redactor responsabil:
GH. V. GIURGIU

A MAGYARORSZÁGI ROMÁNOK SZÓCSÖVE
ORGAN DE AFIRMARE AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA
REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA: KOLOZSVÁR, STR. DEÁK FERENC 36.
TELEFON: 17-49 Căsuța postală Nr. 3.

Costul abonamentului: Pentru țărani 15 P; preoți, învățători, funcționari 25 P anual. — Abonamentul general 30 P; pentru bănci, instituții și abonamentele de sprijin 50 P anual. — Abonamente în străinătate 40 P. anual.

ne Oregon School Law

Pe românește: Legea școlară din Oregon. E vorba de Oregon, unul dintre cele mai de state cunoscute și mai ales astăzi de des pomenite sub numele de State Unite ale Americii de Nord. Cu 15 ani în urmă o organizație clandestină cu numele Ku Klux Klan, stăpână pe bogate surse materiale, cu ajutorul unui formidabil număr de membri, începe o puternică și stăruitoare propagandă, care în scurt timp pune în mișcare toate păturile sociale din Statele Unite. Principiul călăuzitor al acestei organizații era: nu se poate cota sută la sută american acela, „care nu-i născut în America, nu-i protestant și nu-i alb”. În scurtă vreme această organizație clandestină, cu membrii ei pe neobrevate furișaji pretutindeni, până și în parlamentul și senatul federal, își face simțită influența pe toate terenele. Intrările lor ținute sub paza întunerecului nopții, uniformele lor cu aspectul unor robe albe cobitoare a moarte, sentințele bunalelor lor rostite asupra cetățenilor — alt crez sau de altă culoare, multe lăime săvârșite la început pe ascuns iar apoi târziu tot mai pe față, nepăsarea față de ală sau aparentă pe care o dovedesc ganele polițienești și ale siguranței de stat, toate acestea au catalizat această organizație, care la un moment dat ține sub roare întreagă populația Statelor Unite. În unele state, mai ales cele cu majorități protestante, ajung cu desăvârșire sub stăpânirea lor. Atingând odată acest punct, pe planul teoretic trec pe planul înfăptuirilor practice. Atenția lor se îndreaptă spre așa numitele „școale parohiale”, cunoscută la noi sub numele de „școale confessionale”. Școalele confessionale sunt adăptări ghimpi în ochii lor. Impotriva acestora se îndreaptă toată ura lor. Fiindcă școlile primare catolice, conduse aproape exclusiv de călugărițe, sunt socotite de „mai primejdioase”, împotriva acestora își îndreaptă primul lor atac. Să le atace direct, pe față, mai ales la început, nu curaj. Prestigiul acestora era cu mult mai mare decât să cuteze a le ataca pe față. Tem de reacțiunea opiniei publice, dat fiind cazul că aceste școale se bucură de simpatia tuturor. Recurg deci la atacuri indirecte. Aleg calea atacurilor piezișe. Drept aceea se prezintă marelui public în ipostata unor mari apărători ai școlilor de stat. Pentru atingerea scopurilor lor trec în parlamentul și senatul statului Oregon, unde se pare că erau mai tari ca oriunde, o lege care face obligatorie corectarea școlilor de stat, punând atâtea îndatoriri școlilor confessionale, încât funcționarea acestora devine imposibilă. Atunci intenționat împotriva școlilor confessionale devine general, privește toate școlile confessionale, ori cărui crez ar aparține. Legea e trecută prin surpriză.

Abia trecută aceasta lege prin ședința parlamentului și a senatului, reacțiunea se produce. Cei vizați prin această nefastă lege reacționează prompt și cu vigoare. Se începe să se discute mai întâi la lămurirea opiniei publice. În presă și în întruniri publice se vorbește cu cea mai mare vehemență, iar când în presă publică este pe deplin lămurită și stigată, afacerea este dusă înaintea așa numitului „Supreme Court”, care corectându-l la „Casația” noastră. Cel mai înalt tribunal judecătoresc dă câștig de cauză „școlilor confessionale”. A fost o luptă grea, stăruitoare, dusă cu mult curaj și stăruință pentru o cauză dreaptă. Dreptatea a biruit.

Rezultatul? Conștiințele se răscolesc, păcatele se întăresc, școalele confessionale au un nou și puternic avânt, iar organiza-

Un tank german înaintează adânc în interiorul inamic sub secul terasamentului unei linii ferate

Se apropie începutul viitorului an școlar

— Cum stăm cu școlile românești? —

Din toate părțile Transilvaniei nordice, cei interesați, părinții, elevii, elevele, ne adresează această întrebare, cerând informații și îndrumări. Cererile sunt îndreptățite și noi — în limita posibilităților și a datelor pe care le vom primi dela autoritățile în drept — vom încerca să-i ținem în curent cu cele necesare.

Trecutul an școlar — cum știm — a fost un an de tranziție. Schimbarea de frontieră cu evenimentele din toamnă s'au întâmplat tocmai în timpul începerii școlilor așa că autoritățile școlare n'au avut nici răgaz, nici posibilități pentru organizarea și punerea pe noi baze a învățământului din aceste părți.

Despre această situație provizorie șidespre ceea ce urmează să se facă în viitor, conducătorii Țării: Inaltul Regent NICOLAE HORTHY, decedații conți PAUL TELEKI fostul primministru și ȘTEFAN CSÁKY fostul ministru de externe, d. HOMAN BÁLINT ministrul școlilor și d. L. BÁRDOSY următorul și actualul primministru, în repetate rânduri au făcut declarații precise și categorice, arătând ideile conducătoare și voința Statului ungar de a așeza VIEAȚA ETNICĂ A ROMÂNILOR DIN UNGARIA, în cadrul noului stat, pe baza normelor stabilite prin ARBITRAJUL DELA VIENA și a principiilor călăuzitoare moștenite dela SFÂNTUL ȘTEFAN.

Bărbații de stat unguri au accentuat în acele declarații, că Statul ungar: nu numai că nu va stânjeni vieața etnică a naționalităților, ci are chiar interesul, că aceste naționalități cnocuitoare să-și păstreze și desvolte specificul etnic și cultura proprie; nu numai că aceste naționalități se vor bucura de o deplină libertate în acest domeniu, ci statul însuși le va sprijini și sta în ajutor pentru organizarea și susținerea instituțiilor culturale și etnice de toate felurile, necesare în vederea realizării scopului propus.

Am reprodus la timp acele declarații și am făcut considerațiile cuvenite, exprimându-ne nădejdiile îmbucurătoare.

Printr'o notă — publicată alaltăieri — am anunțat că, în viitorul an școlar, vom avea școli românești; că arhierii noștri — conducătorii firești ai educației și instrucției — au făcut demersurile necesare și formalitățile cerute de Guvernul Țării pentru a se pune în aplicare pe plan practic organizarea și funcționarea școlilor.

GHEORGHE DÂNCUȘ

ția Ku Klux Klan se prăbușește, în scurtă vreme dispare, rămânând pe urma ei doar amintirea unui vis urât. Astăzi școalele confessionale de toate gradele în America sunt mai înfloritoare ca ori când. Numai catolicii au peste 20 de universități, întemeiate în cea mai mare parte de cinurile călugărești. Protestanții la fel, în proporții mai reduse, dar își au universitățile lor. Toate încep așa de bine alături de universitățile de stat. Toate săvârșesc o muncă atât de frumoasă, folositoare, binecuvântată din toate punctele de vedere. Această lucră trebuie să se spună și despre școalele primare și medii.

Nu numai oamenii de școală ci și marea publică astăzi privește la școalele confessionale ca la niște locuri unde se pot încerca metode originale, cari aduc cu sine dezvoltarea unor noi tipuri de școală. Ele au fost în toate timpurile, mai sunt și astăzi și vor fi totdeauna stațiuni de experimentare pentru școalele de stat. Experimentările făcute în aceste școale se utilizează inteligent și cu mult efect de cei dela cărma școlilor de stat. Fără experimentare nu-i progres, nici nu poate fi. Toți cei dornici de progres nu numai nu pun piedeci înfăptuirii și dezvoltării școlilor confessionale ci fac tot posibilul pen-

De Ziua Domnului

Păcat și boală

„Intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile, s'a auzit că este acasă... Patru inși au adus un slăbănog, au desfăcut podina învăltoarei, unde era Isus și prin spărtură au lăsat în jos patul în care zăcea bolnavul.

Atunci văzând Isus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iartă-se ție păcatele tale... scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta.

(Marcu 2: 1—12).

Godarenii l-au alungat pe Iisus din ținutul lor fiindcă a mântuit două suflete dar le-a pricinuit mare pagubă în turmele lor de porci.

Iisus nu s'a împotrivit, ci intrând în corabie a trecut în Capernaum unde a vindecat în chip minunat un slăbănog zicându-i: „Păcatele tale sânt iertate”. — Și slăbănogul sculându-se s'a dus la casa sa. Din minunata vindecare de odinioară din Capernaum și din cuvintele rostite de Iisus atunci este de ajuns să reținem un singur adevăr: Intre sănătatea sufletului și a trupului este o legătură așa de strânsă ca și între cauză și efect — sau după nemincinosul cuvânt al lui Iisus gemenele boalei, microbul nevăzut de microscop, este păcatul, în ciuda oricărei diversuni, care de teama de a nu ne vedea așa cum suntem, creiază pricini imaginare.

Dacă la bătrânețe chinuite de tot felul de suferințe, doctorul constată în sângele tău germenele sifilisului intrat acolo în tinerețe prin îngăduința vreunui păcat, care este pricina suferințelor tale: microbul sau păcatul care le-a introdus în sânge, nesocotind virtutea curățeniei și a înfrânării?!

Că există suferințe și de alt soi, suferința privilegiului, nu tăgăduim — dar aceste nu te adună zgârciu în așternul tău, ci te învălue în aureolă de beatitudine și te țin cu fruntea sus, drept și ele nu te slăbănogesc, nici te doboară, ci te întăresc și te înalță!

Și boalele păcatelor au un mare cur; nu le poți vindeca nici urcându-te la munte, nici pogorându-te la mare. Ele se vindecă numai pe înălțimea înșorită pe care s'a urcat slăbănogul din Capernaum — adică pe culmea credinței.

Dar spre a putea urca muntele credinței dător de sănătate, trebuie să începi calea de jos de tot, dela umilirea ta dusă până acolo încât să te recunoști că ești păcătos și încă cel dintâi dintre păcătoși. De aci începe sănătatea sufletului și a trupului.

Ci câți dintre noi, căutându-ne sănătatea trupească, începem dela însănătoșirea sufletului?

Preot FL. MUREȘANU

tru înfăptuirea, menținerea și dezvoltarea lor. Cei ce în urma chemării lor sunt în slujba bisericii și a idealurilor urmărite de acest așezământ dumnezeesc trebuie să-și facă o chestie nu de onoare ci de elementară datorință din străduința pentru a înălțura toate piedecile până se va ajunge la biruință, la înfăptuirea școlii confessionale. Iar cei ce pe față ori pe ascuns, din inițiativă proprie ori puși pe cale fac tot posibilul pentru a împiedeca înfăptuirea ori a stânjeni activitatea școlilor confessionale sunt împotriva progresului, iar cei potrivnici progresului sunt sortiți pieririi.

Păr. IULIAN NICULEANU

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

CALENDAR

DUMINECĂ, 3 AUGUST 1941

RĂSĂRITEAN: Isachie
APUSEAN: Ștefan
SOARELE răsare: 5.39
apune: 20.32

La 4 August 1889 s'a stins din viață Veronica Micle, la mănăstirea Văratecul.

A văzut lumina zilei în orașul Naszod din nordul Transilvaniei, în anul 1850. În 1852 părinții ei s'au dus la Iași, unde fiica lor a studiat la Școala Centrală, de unde profesorul universitar Ștefan Micle a luat-o în căsătorie ca elevă.

Primele încercări literare ale poetei sunt în domeniul prozei, mici schițe și nuvele pe care le-a publicat sub pseudonimul Corina în ziarul „Noul curier român”, care a apărut la Iași între anii 1871—1873, având ca director pe istoricul Theodor Codrescu și redactor pe poetul transilvănean Ioan Scipione Bădescu. Colaborează, apoi, cu poezii originale și traduceri din romanticii francezi în „Columna lui Traian” a lui B. P. Hașdeu, în „Trompeta Carpaților” a lui Cezar Bolliac, în „Familia” lui Iosif Vulcan și în „Convorbiri literare”.

Cunoștința pe care a făcut-o cu Eminescu în anul 1873 la Viena și prietenia pe care a avut-o cu el la Iași și București, i-a prilejuit compunerea câtorva poezii lirice reușite.

Numele poetei Veronica Micle — plecată din capitala graniței — a rămas în literatura românească nu atât prin volumul de Poesii, cât mai ales prin legătura de prietenie pe care a avut-o cu Mihai Eminescu.

O poezie a Veronicăi Micle:

MATER DOLOROSA

In negru este îmbrăcată,
Cu vâl de crep pân la pământ
Și tristă și ingenuchiată
Pe marginea unui mormânt.

Tu cărui un popor se 'nchină
Și stă 'nainte ta plecat,
O mult slăvita mea Regină,
'Naintea cui ai genuchiat?

Tu care din a ta 'nălțime
Supui o lume cu'n cuvânt...
Durerea vieții cu cruzime
Plecata fruntea-ți în pământ.

Și'n locul mantiei regale
Ți-a pus un negru vâl de dolii
Și-asupra bucuriei tale
Un alb și trist, etern lînfolii
Și fără de nici o mângâiere
In durerosul tău avânt,
Tu pari un înger de veghere
Pe lespede-a unui mormânt.

PORTRET BASARABEAN

de: ION CHEREJAN

Cerul și-a deschis porțile de aur și-au picurat din văzduh zori încărcați cu cercei de lumină, peste tine, voevodală Basarabie.

Fluturii dorului meu, au pornit să ciugulească din miecarea florilor ogoarelor tale...

Fluturii dorului meu, vor sosi înspre seară, înspre seara când stelele tale sunt frumoase ca și cleștarul, voevodală Basarabie, și îți vor spune multe, multe, și'n zumzet fericit de aurite aripi, îți vor da înel, un sfânt inel de aur, un drag simbol al veșniciei și al dragostei...

Voevodă Basarabie, vor sosi înspre seară fluturii dorului meu, te rog, te rog primește-ți bine... însă, tu nu le spune multe, că poate plângi... tu, tu nu le arăta multe, tu, că știi, sunt fluturi mici, sunt fluturași de dor, poate-or plânge... bună și voevodală Basarabie...

*

Bolnăvicioasa singurătate și lipsa unui suflet prieten, unui suflet care să-mi vorbească, care să-mi spună multe... multe despre Basarabia, m'au îndemnat să cotrobăiesc într'un ungher uitat, să desgrop ceva, ceva ce să-mi șoptească prietenos și cald despre... Tară...

Și-am găsit. Am găsit un om și-o carte. Cartea unui om!... ce muzică!... a unui om... A unui om conștient de misionarismul creator al vieții. Un om a cărei solie a fost în întregime învăluită de cea mai cinstită conștiință mesianică. Am găsit... și-am stat de vorbă cu un om a cărei viață e o frământare

BALADA DORULUI

Dorul a pornit în zori
Pe la mândri cântători,
Cu pas aninat de vis
Pe cărări de codru 'nchis
Sus spre muntele de piatră
Unde cântă jaru 'n vatră,
Și s'adapă la isvoare
Cerbi voioși din legi de soare.
Mergea dorul cale nouă
Pe la cutrile de rouă
Pe peteci de vveri și gând
Vesel cântec fluierând.

Inainte de-a pleca
Spusu i-a lui cineva,
Să 'ncresteze cruce 'n grindă
Lângă ușa de la tindă
Căci grea va fi calea lui
In adâncul muntelui.

Ajungând fratele dor
Sus pe munte lângă nor,
A chemat cântând din frunză
Voinicei croiți din pânză

Păcurarii codrilor,
Și feciorii doinelor...
Și cu ei doru a plecat
Când amurgu' s'a lăsat,
Subt cer cu stele mărunte
Tot pășind din munte 'n munte
Spre Peștera-Smeilor
Smeilor călailor,
Unde floare-abia 'nflorită
Mândruța-i, era robită.

Subt albe raze de lună
Dorul, inima cea bună,
Mândruța și-a scăpat
Și-a pornit cu ea spre sat
Ochii din carbune-aprins
Braț voinic și neînvins,
Căci cu suflet bucuros
Coborau pe munte 'n jos
In vărsatul zorilor,
Cu surâsul florilor,
Prin iarbă mândră cu rouă
Și-au croit o cale nouă...

IONEL BULBOACĂ

Cuvântare de pe munte

Zărilor li se'impletesc cununile'n aur.
Cuvântare de mărire, se rosteste pe coclaur.
La icoane de cleștar, frunțile se pleacă;
Sabia 'ndoelii, se aruncă 'n teacă.

Crez de stâncă dură, e tivit pe cale,
Bolovanii de-osândă, gândul îi prăvăle.
De nădejdea tare, sufletul se strânge,
Stăvilarul urii, plânge și se frânge.

Cupa de corole, se desface 'n soare;
Plugul ară 'n suflet, brazde de ogoare.
Ploaie de lumină, toarnă din găleată,
Din belșugul vremii, roada se arată.

VICTOR ILIEȘIU

Episcopia Română-Unită din localitate

Concurs de primire în clerul tânăr

Invităm prin aceasta Veneratul Cler să aducă la cunoștința tinerilor absolvenți de liceu cu bacalaureat din parohiile și filiile ce le păstoresc, că în acest an concursul de primire în clerul tânăr eparhial se va ține în ziua de 20 August 1941.

Tinerii absolvenți de liceu cu bacalaureat, cari doresc să fie primiți în clerul tânăr al eparhiei de Kolozsvár-Szamosújvár și pe anul I al Academiei de Teologie vor înainta acestui Ordinariat, până cel mai târziu în 12 August a. c. cererea scrisă cu mâna proprie însoțită de următoarele acte:

1. Diploma de bacalaureat în original.
2. Extras de botez.
3. Extras de naștere dela oficiul stării civile.
4. Certificat de conduită dela oficiul parohial al domiciliului recurentului, care ni se va trimite direct din oficiu.
5. Certificat de conduită dela profesorul de religie în ultimul an de liceu care asemenea ni se va trimite direct.
6. Declarația semnată de părinți sau tutori, înaintea a 2 martori și vizată de primărie, prin care se vor obliga, că în cazul, că cel primit în clerul tânăr ar părăsi seminarul, în cursul studiilor teologice sau, după terminarea lor, nu s'ar preoți, vor restitui Eparhiei toate spețele împreunate cu creșterea și prevederea în Seminar.

Candidații se vor prezenta în eparhia din Kolozsvár, Mussolini-ut-ziua de 20 August a. c. orele 8 dimineața când vor fi supuși unui examen dintr-una unei probe de cetit cu litere cirile.

Taxa de întreținere în Seminar este de 100 Pengő anual plătibilă în trei rate: 30 Pengő la intrarea în seminar, 150 Pengő la Paști și 100 Pengő la Paști.

Onorat Frățiile Voastre veți face acest concurs absolvenților de liceu laurdat, îndemnând pe cei buni să ia în calcul chemarea Domnului.

CONCURS

Pentru primirea studenților la Teologia Ortodoxă Română din Kolozsvár, pe anul școlar 1941—1942

1. In Transilvania de Nord realipită garii rămânând o singură Academie Teologică Ortodoxă-Română la Kolozsvár, tinerii de a urma teologia, sunt îndrumați înaintea cererilor timbrate Consiliului Eparhial ort-român din Kolozsvár, Hitler-ut, până la data de 1 Septembrie a. c. alături în original următoarele documente:

- a) Actul de naștere și botez dela oficiul parohial;
 - b) Certificat de bacalaureat, sau diploma de absolvent al unei școale normale;
 - c) Certificat medical.
2. Candidații cu bacalaureat, sau diploma de învățător pot fi primiți numai în număr de 30. Candidaților cari au urmat cursuri de pregătire li se vor recunoaște frecvența la mult 3 semestre, licențiaților 4 semestre urmând a face examenul reglementat.
3. Inscriserile se fac în zilele de 20—24 Septembrie, iar cursurile vor începe la 1 Octombrie.

Inscrieri după această dată nu se vor admite decât în cazuri cu totul excepționale, temeinic motivate.

4. La înscriere fiecare student va plăti următoarele taxe: 5 Pg. taxă de înscriere, 5 Pg. pentru Bibliotecă.

5. Taxa de înscriere va fi plătită în original în ziua de înscriere este de 400 Pg. anual urmând a fi achitat în 4 rate și anume: 100 Pg. la înscriere, 100 Pg. la 1 Decembrie, 100 Pg. la 1 Februarie și 100 Pg. la 1 Aprilie.

6. Studenții buni la carte, săraci și cu bună purtare, vor putea obține reducerea acestei taxe. Dar numai în sem. II.

7. Fiecare student va avea două rânduri de haine de pat și 4 rânduri albituri în stare. Vesta închisă e obligatorie.

8. Studenții vechi, restanțieri cu exonerate, vor face aceste examene în zilele 24—27 Septembrie după ce-și vor fi achitat restanțele de taxă.

9. Dupa data înscrierii fiecare student va avea supus dispozițiilor regulamentului de funcționare al Academiei.

investirii serafice, nu cei sfârțicați de cuiele însângerate a răspunderii și a ardoarei momentului inițial al misiunii sfinte, nu, nu, nu cei învinși de spiniu însângerați ai cununei mitice, nu, nu cei în care plânge, plânge pământul, nu cei în care — în fiecare clipă, se destăinuie angelic acel tulburător zumzet religios, nu cei ce se simt copleșiți de avânt, de încredere, de curaj, de tinerețe, de cea mirifică tinerețe sănătoasă a sufletului, nu, nu, nu despre această vorbește lumea, nu acestora se 'nchină, nu acestora le cântă osanele — osanele tinere, nu, nu acestora le ridică, în piepturi, monumente, nu, nu... ci rapsodilor clipei, a efemerului, a banalului, a străzii, a plăcerii ușoare, factice, a deliciilor bolnave și ieftine...

...Da! da, despre acestea mi-a vorbit, și despre multe altele, mi-a vorbit acel om, în acea ziua... O, și mi-a mai spus ceva, despre neamuri, despre țări, despre popoare tinere, pline de seva verde a veșniciei, mi-a vorbit minunat despre ele...

Îi vor fi recunoscător și 'ndatorat toată viața... Dar, mi-a spus ceva trist, trist de tot... — în colțul genei i-a 'nflorit o mică, neviovată boabă de rouă curată, mi-a spus, o, ce mi-a spus despre... Rusia, despre țara fără zori, zori fără purpură, fără azur, despre țara fără răsărit de soare dorit, despre țara mare și îngrozitoare ca 'n îngrozitor cavou al prăranțelor, despre țara unui soare fatidic, cu raze pline de sfâșietoare deziluzii, despre țara cerului veșnic sobru, mohorit, cenușiu, despre nopțile stelelor sumbre, despre nopțile stelelor pline cu valuri de umbre, despre... stelele

spălăcite ale ochilor, despre brelocuri coclite în care dorm mumiile de suflet, trecut, despre... viitor, despre un viitor al unei țări...

Apoi, mi-a mai spus multe și dragi țara lui, răcorită de valurile proaspete strului, despre părinții lui — buni preșp spre locul natal — Chișinăul... O dragă, șinăul... Și multe, multe altele, multe mi-a mai spus acest om, a cărui inimă i-o admir...

Și-acest om e Leon Donici!...

*

Stelele își picurau bobitele de dian potire vesale de flori atunci când a ple

Era târziu. Iar eu stăteam pe prispă gândului... De-odată, am simțit o boare gingașă ca și sărutul florilor în suflu de iar undeva în piept, am simțit cum de unui indemn îmi crapă molcom... Un în mic indemn, și am bătut sfios la aurită a slovelor de aur a lui Adrian... I-l am rugat să-mi spună ceva despre care-abea plecase... l-am fi putut ajunge despre Leon Donici...

Iar Adrian Maniu, doar îl cunoaștea... ceput așa... ca'n introducere...

„L. Donici, (Datele ce urmează sunt din „Leon Donici” — introducere și țare la „Noul Seminar” (Cult. Naț. — d. d. Adrian Maniu), născut la Chișinău 1887, a copilărit în casa bunicului său Donici.

La vârsta de 12 ani copilul basarab o inteligență precoce își avea făurită o